

YTRINGSFRIMTETEN i OSLO - PRESSEN knebles selv når det gjeløer imøtegæelse av usannheter framsat i Arbeiderbladet. Folket holdes "bak et jernteppe" som etter parole fra høyeste hold.

De opplysninger som er framsat i det etterfølgende har en rakke Oslo-aviser og utenbys aviser nektet å innta.

102413

Landssvikpolitietts fantastiske opplysninger om livsfarlige sabotasje- og likvideringsgrupper på Ilebu.

P. HÅRSEM 1949.12.10

Artikkelen i Arbeiderbladet, 10.12.49, herom er en opprørende forvrengning av de faktiske forhold. Den som har framført disse opplysninger burde ha visst, at det som er skrevet ikke stemmer med de faktiske forhold. Det hele synes å være skrevet for å dekke over den skandale som er framkommet under omtalen av Somdalen-saka.

I min bok: "Utrolig, men sant" har jeg nevnt at etter min oppfatning må landssvikpol. ha indirekte skyld i at brakke 17 på Ilebu brant. Ildspåsetterne var 2 unge fantaster, som sto helt alene.

Provokatøren H. Westby hadde i en lengere tid brakt tobakk og brennevin inn i leiren og han hadde sagt at det kom fra fru Steinsvik. Westby ba fangene skrive rapporter til fru S. som takk for disse gaver, idet hun trenget opplysninger til en ny bok. Senere har Westby tilstått at tobakken og brennevinet kom fra landssvikpolitiet.

Da så fangene en dag underhånden fikk vite at landssvikpolitiet skulle arrangere en razzia på brakke 17 for å "finne" Westbys hemmelige skap med alle brevene bestemt for fru Steinsvik, skjønnte jo guttene at de var kommet i en felle, og så satte de fyr på brakke. Guttene har fått opptil 1-1/2 års straff herfor.

Hvis dette ikke var blitt gjort ville politiet "helt tilfeldig" ha funnet papirene i W.s skap og W. hadde kommet til å fortsette sitt djevelske spill, som han hadde drevet under okkupasjonen og siden sommeren 1945 - som angiver. Rettsaka mot W. måtte av helt forklarlige grunner holdes for lukkede dører,

I D. bladet den 16.12.48 står det: "Det er ingen tvil om at tiltalte (Westby) er en fantast. Han har lurt folk med på de utroligste ting." - Det er sant, men han har også lurt landssvikpolitiet ved å få det til å tro på uhyrlige historier om sabotasje- og likvideringsgrupper, som kun eksisterte i Westbys fantasi. Hvis Westbys rettspapirer kommer for offentlighetens øyne - vil en bli rystet av hva han har viklet politiet inn i.

Westby har vel ment som SOMDALEN, at når han viste iver i å "hjelpe" politiet, skulle dette komme ham til gode, når han skulle stå tilrette for sin raskap under okkupasjonen.

At disse historier om sabotasje- & likvidasjonsgrupper er oppdiktet, tror jeg alle vil forstå, for hadde politiet RULLET OPP

noen sammensvergelse på Ilebu av en slik karakter - "med medhjelpere utenfor leiren" - "med rikelige pengemidler", ville nok politiet ha sørget for at det var blitt slått stort opp i pressen. De skyldige ville ha fått en streng straff. Ingen har hørt noe om en slik "opprulling" av farlige grupper.

Hidtil har vi heller ikke hørt noe om slike rettssaker - unntatt en. Nordlendingen Einarsen (ikke medlem av NS) stå tiltalt for å ha tenkt å få en aktor likvidert, men såvidt jeg vet døde saka bort, da ingen hadde tatt ham alvorlig - unntatt Westby (?) som mente han skulle få en fjær i hatten -, og landssvikpolitiet som gikk på limpinnen. ~~Wxxx~~ Einarsen ble i år påmønstret som kokk på norsk skip.

Arbeiderbladet skriver at det ble panikkliknende tilstande på Ilebu da 30 - 40 fanger på Ilebu ble overflyttet til Åkebergvn.s fengsel og videre at det var denne overflytning som var årsak til brannen på brakke 17. Det er ikke riktig. Brakke no. 17 brant flere mdr. etter at nevnte overflytning av fanger fant sted.

Det var ingen panikk på Ilebu da fangene ble overflyttet til Åkebergveiens fengsel, men det er vel ikke utelukket at det var panikk på Victoria Terrasse. Alle fangene på Ilebu moret seg kostelig over politiets dumhet. Saken var nemlig følgende.

Fangene hadde i en tid ikke hatt tillatelse til annen underholdning enn den å spille LUDO (et terningspill) og sjak. De moret seg med å danne LUDOKLUBBER på hver brakke. Der ble arrangert turneringer og hver "klub" hadde sitt eget merke - skjold- og eget "tøyre". De moret seg videre med å danne et "NORSK LUDO FORBUND" (N.L.F.) Der ble skrevet høytidelige love og der ble valgt president o.s.v. Livsgleden hos guttene hadde politiet ikke fått knekket. Jeg bortser da fra noen få som har fått et sjølelig - legemlig knekk for livet.

Provokatøren W hadde arrangert det slik at han ble formann i Ludoklubben på brakke 20 (Mimreheimen) og han har vel så gitt landssvikpolitiet N.L.F.s love m.m. og innbildt politiet at det var dannet en "Norsk Landssviker Forening".

De helt uskyldige LUDOKLUBBER er så i Landssvikpolitiets øyne blitt til en livsfarlig sammensvergelse og det er vel denne "selskapelige gruppe" i leiren, som er blitt RULLET OPP, og som var årsak til at 30-40 fanger ble overført til Åkebergvn.s fengsel.

En liknende hendelse fant også sted sommeren 1945, da Utrykningspolitiet med L'Abbe Lund i spissen (ikke Welhaven) kom mannsterke til Ilebu og omringet alt og alle - selv fru dir. Gleditsch og dommer Doran feldt - av redsel for at det var en fryktelig sammensvergelse i gjære. Alt hva politiet fant var vistnok ikke annet enn fyllepenner og lommekniver etc, men de ble høytidelig beslaglagt. En eller annen provokatør hadde nok vært ute og spilt politiet en revestrek. L'Abbe Lunds nervøsitet må være stor.

Politiets sambandsavdeling på Ilebu ble ledet av 2 helt u-trenede "politimenn". Den ene hadde tidligere vært konfektselger på et forlystelsessted i Oslo. Na var han blitt detektiv under politimester welhaven (?). Det var disse menn som grep enhver sjanse - et hvert løst rykte - for å få en fjær i hatten, hva de aldri fikk.

De feilgrep som landssvikpolitiet har gjort takket være disse nudkjære "detektiver" og endel provokatører - søker øyensynlig landssvikpolitiet nå å benytte seg av for å rettferdiggjøre den ulovlige bruk av provokatører, bl.a. Somdalen, Westby og Rodian m.fl. Ja sikkert mange flere.

Hvem står så ansvarlig for bevilgning av de mange tusen kroner som er gått med til brennevin, tobakk etc for å få fangene i en felle? og til utgifter til Somdalen og andre provokatørers reiser og fester. Er det politimester Welhaven. Hvem er ansvarlig for at disse provokatører har frarrest troskyldige menne sker tusenvis av kroner.

Oslo, den 10. desember 1949

E. Harsen

Mine beste ønsker om en GOD JUL og et GODT NYTT ÅR med oppreisning for alle de som rettsoppgjøret har søkt å knække.

E. Harsen

PROVOKATØR-SAKEN:

Ikke bare «midlertidige politimenn».

Nåværende politimestere og fullmek-
tiger kjente til Somdalens arbeid i
deres distrikter. - «Man skulle tro
De var gestapist.» - Somdalen fikk
provokatøroppdrag og utga seg som
flyktning for å skaffe beviser

Morgenposten brakte i slutten av forrige uke et par artikler om at provokatøren og angiveren Somdalen etter frigjøringen har arbeidet for landssvikpolitiet rundt om i landet, at han har ledet forhør og etterforskninger og at han ble presentert som og opptrådte som «politifullmektig Bang». Som kjent ble Bernt Somdalen dømt til døden av lagmannsretten, mens høyesterett fant å kunne la ham slippe med livsvarig fengsel.

Det har vært uendelig vanskelig å få opplysninger i denne saken — myndighetene synes å gjøre hva de kan for å dekke over det som er skjedd.

Statsadvokat Hafting har uttalt til Morgenposten (25. november): «Det viser seg at visse politifolk, som ikke lenger er i tjeneste, har begått ting som kan klandres.» Statsadvokat Dorenfeldt sendte etter Morgenpostens artikler ut en redegjørelse hvor det bl. a. heter: «det kan imidlertid på ingen måte kritiseres at den siktede Somdalen ble transportert utenbys for videre avhøring osv., og et annet sted i forbindelse med oppgjøret med dem som har benyttet Somdalen: «... da de midlertidige polititjenestemenn som hadde arrangert tiltaket og hadde foreslått transporten, ikke lenger hadde stillinger i politiets. Disse 2 punkter er meget vesentlige i statsadvokat Dorenfeldts redegjørelse.

Selv om det har vært vanskelig å skaffe opplysninger i denne sak, har Morgenpostens undersøkelser gitt oss opplysninger som tyder på at statsadvokatene Hafting og Dorenfeldt ikke kan være underrettet når det gjelder saken i hele dens bredde.

Når saken har tatt den vending den har, finner vi det riktig å offentliggjøre noen av de opplysninger vi sitter inne med og hvis riktighet vi har kontrollert.

Somdalens «ferielurer».

Det er ganske riktig som statsadvokat Dorenfeldt sier at Somdalen ble transportert utenbys, men hva skjedde på disse transportene? Somdalen hadde fritt spillerom, han opptrådte som «politifullmektig Bang» og levde herrens glade dager sammen med sin frue.

I midten av mai 1946 kom Somdalen på en slik transport til Kragerø. Hans frue kom også til byen, og de bodde til dels sammen i et av byens mindre pensjonater. Vertinnen i pensjonatet kan sikkert fortelle politiet om de to — hun husker dem meget godt — det er nemlig ikke hver dag en «politifullmektig» tar inn hos henne. Samarbeidet med politiet gikk utmerket, og Somdalen har selv fortalt at han hadde inntrykk av at politiet hadde avgitt en spesiell mann som hadde fått i oppdrag å samarbeide med ham.

Kragerø er ingen stor by, og alle innbyggerne visste at Somdalen var i byen. Politimesteren måtte også vite det, og Somdalen sier i sin forklaring at han hadde flere samtaler med politimesteren.

Vi vil her opplyse at politimesteren fremdeles er den samme i dag som dengang «politifullmektig Bang» hersket i hans distrikt.

Somdalen samarbeidet også med en politifullmektig som for tiden er politifullmektig i en av våre større byer.

Dødsstraffkandidaten levde godt i den idylliske lille sørlandsbyen. Han gikk fritt omkring, han kunne låne motorbåt slik at han og kona kunne dra ut sammen om de ønsket det — kort sagt, det ble sørget for ham på alle mulige måter. Somdalen hadde også familie i Kragerø, og når han var hos dem, måtte han si fra på politivakten slik at de kunne få tak i ham når

av hvordan politifolk som fremdeles sitter i høye stillinger, kunne benytte Somdalen.

Somdalen ble spak.

Sammen med 2 mann fra landssvikavdelingen, S. og V. oppsøkte «politifullmektig Bang» en mann i Kragerø som var mistenkt for sterke tyskersympatier. Mannen som skulle avhøres var syk og sengeliggende (isjias og rosen). Fruen ble skjøvet til side av Somdalen som viste politiskilt, og de tre fra politiet gikk inn til den syke mannen. Her tok forhøret, under Somdalens ledelse, til. Tonen var barsk, og til slutt ble mannen i sengen sint.

— Ta ikke den tonen overfor meg. Det nytter ikke. Jeg har sittet på Akershus, jeg!

Da Somdalen hørte dette, knakk han sammen. Han trodde selvsagt at mannen hadde kjent ham igjen fra Akershus og gjennomskuet hele humbugen.

Den samme mannen fikk 6. juni 1946 besøk på sitt kontor av «politifullmektig Bang», politifullmektig B. og etterforsker S. Bang førte ordet og forlangte en del av mannens bøker, da man hadde ham mistenkt for økonomisk landssvik.

Provokatør igjen.

Mens Somdalen holdt på med sine etterforskninger, ble det oppdaget et fluktforsøk fra fengslet i byen. Man hadde mistanke til en spesiell familie, og det ble avtalt med politiet at Somdalen skulle agere flyktning, oppsøke den mistenkte familie og gjennom provokasjon få familien til å røpe seg. Bilen stanset et par hundre meter fra huset hvor den mistenkte familien bodde. Somdalen ringte på og ble godt tatt imot. Det ble bl. a. sagt at de syntes det var godt gjort av Somdalen å ta seg fram helt fra Oslo.

Ingen ruller i bruk.

I forbindelse med samme fluktforsøk fra fengslet ble en ung dame avhørt av Somdalen. Hun kom inn i et rom hvor «politifullmektig Bang» og etterforsker S. satt. Det sto en rulle i rommet, og Somdalen beroliget henne med at «den slags midler brukes ikke nå lenger». Det var Somdalen som ledet forhøret, politifullmektig B. gikk til og fra. Dette minner uhyggelig om tyskertiden da avdelingslederne stadig var innom sine saksbehandletere for å undersøke om den avhørte fremdeles «holdt».

«Man skulle tro De var gestapist».

Somdalen var også en tur i en annen by og avhørte en dame som var mistenkt for å være tysk agent. Damen er senere rensket for mistanke.

«Politifullmektig Bang» og 4—5 andre fra landssvikavdelingen i byen hadde damen under forhør i 8—10 timer. Det ble ikke brukt fysisk vold, men det psykiske presset var enormt. Damen brøt sammen, hun besvimte, men forhøret fortsatte med en gang hun kom til seg selv igjen.

Da forhøret nærmet seg slutten, ble damen virkelig opprørt over tarvelighetene som ble servert, og hun utbrøt:

— Man skulle tro at De var gestapist!

Hun skjønte ikke dengang hvorfor alle de 4—5 andre tilstedeværende brølte av latter ved denne bemerkning. Først senere fikk hun rede på at «Bang» var Somdalen.

Også på Notodden.

Også på Notodden har «politifullmektig Bang» operert, og det er ingen tvil om at han var kjent av politifolk som i dag ikke bare er i stilling, men har politimesterstilling. Vi vil med en gang opplyse at den nåværende politimester på Notodden ikke hadde noe med Somdalen å gjøre.

Somdalen ledet forhør av personer som han selv arresterte eller var med på å arrestere. I et tilfelle forsøkte han å lede et forhør som alt var begynt av en etterforsker M., men den mistenktes advokat nektet dette. Etterforskeren M. (han er fremdeles i politiet) samarbeidet meget intimt med Somdalen, men i dette tilfelle var det den våkne advokat som avslørte humbugen. Den samme advokaten har videre sett Somdalen alene utenfor posthuset på Notodden.

Vi er klar over at det er drøye beskyldninger som her bringes fram, men når våre myndigheter lar de som benyttet samme midler vil kjempe mot under krigen, få slippe med en reprimande, må det sis tydelig ifra. Det kan heller neppe forsvarers at politifolk skal få fortsette i politietaten etter å ha benyttet provokatører. Det ville være ønskelig å få en redegjørelse fra statsadvokatene igjen og høre om de er oppmerksom på de forhold vi har trukket fram.

Somdalen var transportert fra Oslo, han opptrådte direkte som provokatør, ledet etterforskninger og forhør, opptrådte med politiskilt — alt skjedde mens folk som i dag sitter i til dels høye politistillinger ikke bare billiget at Somdalen opptrådte for dem, men også ga ham oppdrag.

Vi har opplysninger om at Somdalen ble utlånt fra Oslo også til andre politidistrikter. Det var ikke alminnelige transporter, det var «politifullmektig Bang» som skulle ut å assistere i vanskelige saker og etterforskninger.

Vi er også klar over at Somdalen ikke er noe enkelt fenomen, men at det er flere som er benyttet av landssvikavdelingene slik som Somdalen.

J. S. M.

For øvrig viser vi til o.r.saksfører Ragnvald Huses artikkel inntatt på annen plass i dagens avis.

Somdalens «ferieturer»

Sureisen norsk Okkupasjonshistoriesitter i høye stillinger, kunne benytte Somdalen.

Det er ganske riktig som statsadvokat Dorenfeldt sier at Somdalen ble transportert utenbys, men hva skjedde på disse transportene? Somdalen hadde fritt spillerom, han opptrådte som «politifullmektig Bang» og levde herrens glade dager sammen med sin frue.

I midten av mai 1946 kom Somdalen på en slik transport til Kragerø. Hans frue kom også til byen, og de bodde til dels sammen i et av byens mindre pensjonater. Vertinnen i pensjonatet kan sikkert fortelle politiet om de to — hun husker dem meget godt — det er nemlig ikke hver dag en «politifullmektig» tar inn hos henne. Samarbeidet med politiet gikk utmerket, og Somdalen har selv fortalt at han hadde inntrykk av at politiet hadde avgitt en spesiell mann som hadde fått i oppdrag å samarbeide med ham.

Kragerø er ingen stor by, og alle innbyggerne visste at Somdalen var i byen. Politimesteren måtte også vite det, og Somdalen sier i sin forklaring at han hadde flere samtaler med politimesteren.

Vi vil her opplyse at politimesteren fremdeles er den samme i dag som dengang «politifullmektig Bang» hersket i hans distrikt.

Somdalen samarbeidet også med en politifullmektig som for tiden er politifullmektig i en av våre større byer.

Dødsstraffkandidaten levde godt i den idylliske lille sørlandsbyen. Han gikk fritt omkring, han kunne låne motorbåt slik at han og kona kunne dra ut sammen om de ønsket det — kort sagt, det ble sørget for ham på alle mulige måter. Somdalen hadde også familie i Kragerø, og når han var hos dem, måtte han si fra på politivakten slik at de kunne få tak i ham når de trengte ham. Somdalen har forklart at det ble ringt til ham fra politivakten, og det ble da spurt etter «politifullmektig Bang».

Vi skal ikke komme inn på alle forhørene Somdalen ledet i Kragerø, men det er nødvendig å nevne enkelte for å gi et bilde

av hvordan politifolk som fremdeles sitter i høye stillinger, kunne benytte Somdalen.

Somdalen ble spak.

Sammen med 2 mann fra landssvikavdelingen, S. og V. oppsøkte «politifullmektig Bang» en mann i Kragerø som var mistenkt for sterke tyskersympatier. Mannen som skulle avhøres var syk og sengeliggende (Isjias og rosen). Fruen ble skjøvet til side av Somdalen som viste politiskilt, og de tre fra politiet gikk inn til den syke mannen. Her tok forhøret, under Somdalens ledelse, til. Tonen var barsk, og til slutt ble mannen i sengen sint.

«holdt».

«Man skulle tro De var gestapist».

Somdalen var også en tur i en annen by og avhørte en dame som var mistenkt for å være tysk agent. Damen er senere rensket for mistanke. «Politifullmektig Bang» og 4 — 5 andre fra landssvikavdelingen i byen hadde damen under forhør i 8—10 timer. Det ble ikke brukt fysisk vold, men det psykiske presset var enormt. Damen brøt sammen, hun besvimte, men forhøret fortsatte med en gang hun kom til seg selv igjen.

Da forhøret nærmet seg slutten, ble damen virkelig opprørt over tarvelighetene som ble servert, og hun utbrøt: — Man skulle tro at De var gestapist!

skjedde mens folk som i dag sitter i til dels høye politistillinger ikke bare billiget at Somdalen opptrådte for dem, men også ga ham oppdrag. Vi har opplysninger om at Somdalen ble utlånt fra Oslo også til andre politidistrikter. Det var ikke alminnelige transporter, det var «politifullmektig Bang» som skulle ut å assistere i vanskelige saker og etterforskninger.

Vi er også klar over at Somdalen ikke er noe enkelt fenomen, men at det er flere som er benyttet av landssvikavdelingene slik som Somdalen.

J. S. M.

For øvrig viser vi til o.r.sakfører Ragnvald Huses artikkel inntatt på annen plass i dagens avis.